

Дејан Деспић

ПОП ЋИРА И ПОП СПИРА

КОМИЧНА ОПЕРА У ДВА ЧИНА

Јелена Кончар и Васа Стајкић

Дејан Деспич

ПОП ЋИРА И ПОП СПИРА

комична опера у два чина

Рађња се одирава у једном селу у Банаџу, у оно дивно, давно време...

Либрето: **Весна** и **Дејан МИЛАДИНОВИЋ**, према роману Стевана Сремца

Диригент: **Жељка МИЛАНОВИЋ**, к.г.

Редитељ: **Ивана ДРАГУТИНОВИЋ МАРИЧИЋ**, к.г.

Режија по редитељском концепту Дејана Миладиновића

Хор припремила: **Весна КЕСИЋ КРСМАНОВИЋ**

Ликовни предлог сценографије и костима: **Владана ЛИКАР СМИЉАНИЋ**

Сценограф-реализатор: **Владимир САВИЋ**

Костимограф-реализатор: **Сенка РАНОСАВЉЕВИЋ**

Сценски покрет: **Иван КЛЕМЕНЦ**, к.г.

Дизајнер светла: **Марко РАДАНОВИЋ**

Учествују: солисти, Хор и Оркестар Опере СНП-а

Концертмајстори: Владимир Ђуковић, Сергеј Шаповалов

Асистент диригента: Весна Кесић Крсмановић

Асистент редитеља: Катарина Матеовић Тасић

Корепетитори: Данијела Ходоба Леш, Марина Рајновић Бабовић, Милена Миловановић

Инспицијенти: Тања Цвијић, Дејан Теодоровић, Јарослава Бенка Влчек

Суфлери: Александра Мајтан, Санела Митровић

Дисплеј: Иван Свирчевић

Видео бим: Ђорђе Верначки, Срђан Миловановић

Асистент сценографа: Надица Даниловац

Декор, костими и остала сценска опрема израђени су у радионицама СНП-а.

Трајање: два сата и десет минута и има једну паузу.

Праизведба: 28. марта 2018, СНП, сцена „Јован Ђорђевић“, 19.00

На Дан Српској народној позоришћа

Лица:

Пој Ћира, тенор буфо **Саша ПЕТРОВИЋ / Саша ШТУЛИЋ**

Перса, њејова жена, алт **Марина ПАВЛОВИЋ БАРАЋ / Виолета СРЕЋКОВИЋ**

Меланија, њихова кћер, сопран лирски **Данијела ЈОВАНОВИЋ
Лаура ПАВЛОВИЋ / Памела КИШ ИГЊАТОВ**

Пера, сеоски учииџел, тенор лирски **Бранислав ЦВИЈИЋ**

Ержа, њихова служавка, мецосопран **Марија ЦВИЈИЋ / Маја АНДРИЋ**

Пој Сџира, бас буфо **Небојша БАБИЋ / Горан КРНЕТА**

Сига, њејова жена, сопран спинто **Верица ПЕЈИЋ**

Јула, њихова кћер, мецосопран **Јелена КОНЧАР / Вишња ПОПОВ**

Шаца, сеоски брица, баритон лирски **Васа СТАЈКИЋ / Бранислав СТАНКОВ**

Жужа, њихова служавка, без речи **Ана БАЈИЋ**

Фрау Габријела, сеоска ојоваруша,
сопран колоратурни **Дарија ОЛАЈОШ ЧИЗМИЋ / Весна АЋИМОВИЋ**

Пера Тоцилов, сеоски кочијаш, тенор **Игор КСИОНЖИК / Љубомир ПОПОВИЋ**

Пој Олуја, ѓријашел Сџирин, бас **Милош МИЛОЈЕВИЋ**

Владика ѓемишварски, баритон **Жељко Р. АНДРИЋ / Милош МИЛОЈЕВИЋ**

Нића бокџер, сеоски ѓандур, бас баритон **Бранислав СТАНКОВ / Никола БАСТА**

Рокса, домаћица код ѓој Олује, без речи **Марта ЈАКОБАЦ МОРАР**

Деца: Вила Малешев, Срна Андрић, Никола Станков, Будимир Малешев, Лила Грубор, Теодор Пањак
Бабе, девојке, ѓаори, свирци, свашови, „бундеваши“...

Статисти: Владислав Шегуљев, Давид Вјештица

Дејан Деспић

академик, композитор, музички писац, теоретичар и педагог

Рођен у Београду 1930, где је завршио школовање, а студије на Музичкој академији – композицију (код Марка Тајчевића) и дириговање (код Михаила Вукдраговића). Дипломирао је на оба одсека 1955. Предавао је теоријске предмете у МШ „Мокрањац“ од 1956, а од 1965. до одласка у пензију, 1995, на београдској Музичкој академији. Године 1985. изабран је за дописног, а 1994. за редовног члана Српске академије наука и уметности, где је од 1999. био секретар Одељења ликовне и музичке уметности. Осим компоновања, остварио око 250 опуса (многе и у разним варијантама); аутор је научно-теоријских радова и бројних уџбеника, повезаних са педагошком делатношћу. Међу значајније написе убрајају се троделна научна студија о (класичном) тоналитету (*Теорија тоналиитета; Одржање тоналиитета; Конјраси тоналиитета*), уџбеници за средње музичке школе (*Основи науке о музици; Музички инструменти; Увод у савремено компоновање*) и студије музичких факултета (*Теорија музике; Хармонска анализа; Хармонија са хармонском анализом; Мелодика; Двојлас; Вишејласје; Вишејласни аранжмани; Музички стилкови; Музички инструменти*), као и преводи стручне литературе. Сарадник је бројних часописа и радијских програма, као и писац више обимних јубиларних монографија: *Мокрањчеви дани* (25 година), *Београдске музичке свечаности* (30 година), *Београдска филхармонија* (75 година), *Музичка школа „Мокрањац“* (100 година). *Пој Ћира и њој Сира* је његово прво оперско дело (2010). За уступање ауторског права на извођење музике комичне опере *Пој Ћира и њој Сира* Српском народном позоришту, награђен је Златном медаљом „Јован Ђорђевић“, највишим признањем СНП-а, 2018.

Деспићев музички „аутопортрет“

„... Али кад бих могао назад да се вратим,
тежио бих само добрим тренуцима.

Јер – ако не знате – живот је од тога сачињен, од тренова само.

Зато немој пропуштати сада!...”

Дејан Деспић, *На крају љуша*, одломак из поеме за камерни оркестар, оп. 125 (1997), према песми *Тренуци* Х. Л. Борхеса (Из: *На крају љуша*, Београд, САНУ, 2015)

Дејан Миладиновић

редитељ (Београд, 2. XII 1948 – Београд, 1. VIII 2017)

Рођен у породици оперских уметника – мајка Милица била је првакиња Опере НП Београд, а отац Душан, први диригент и директор Опере. Поред класичне гимназије, завршио и МШ „Јосип Славенски“, а режију на Академији за позориште, филм, радио и ТВ у Београду 1971, у класи В. Афрића. Дебитовао дипломском представом *Јелисавейини љубавни јади збој молера* М. Јелића (Атеље 212). На Одсеку театрологије ФДУ Београд, завршио постдипломске студије, 1976. Први професионални ангажман засновао у СНП-у као редитељ Опере (1973-1977) и редитељ Дrame (1978). Био је редитељ Опере у НП Београд 1978. и у њему остао до средине 1995. Био је ванредни професор глуме и оперског студија на ФМУ, Београд (1995-2001). У СНП-у је био директор Опере, у два наврата, од 1987. и од 2005. Касније је био уметнички директор Мадленијанума. На челу Опере НП Београд био од 1997. и касније, од 2012, где је остао до пензионисања, до децембра 2013. Представе СНП-а, у његовој режији, извођене су на гостовањима широм земље, као и у Румунији, Мађарској и Египту. За неке своје режије урадио је сценографију; бавио се компоновањем сценске музике, превођењем и писањем либрета (5 либрета за композиторе и академике Игора Куљарића, Рудолфа Бручија, Ивана Јевтића и Дејана Деспића). Био је професор и уметнички директор оперског позоришта „Медоуз“ (Јужнометодистички универзитет, Далас). Две године био и ванредни професор глуме и режије у школи за музику „Торнтон“ (Универзитет, Лос Анђелес). Добитник неколико награда: за режију (Анале '78); за укупан допринос Златна медаља „Јован Ђорђевић“ СНП-а (2006) и Плакета НП Београд (2014). Један је од наших најуспешнијих оперских редитеља који је режирао у многим оперским кућама (Њујорк, Лос Анђелес, Атланта, Далас, Балтимор, Сијетл, Детроит, Милвоки, Сан Дијего, Колумбус, Хонолулу, Ванкувер...). Поставио је на сцену више од 150 представа. Сахрањен је у Алеји заслужних грађана у Београду.

према *Енциклопедији СНП-а*

Весна Миладиновић, рођена у Београду 1954. Дипломирала на Одсеку опште књижевности на Филолошком факултету 1977. Као новинар у ревији „ТВ новости“, писала је о филмском и ТВ стваралаштву и другим културним збивањима; ауторка је и документарних прича. Писала либрето у стиху за оперу *Мандрајола* композитора академика Ивана Јевтића.

Виолета Срејковић и Саша Штулић

Небојша Бабић и Верица Пејић

Жељка Милановић

диригент

Дипломирала на Одсеку за дириговање Факултета музичке уметности у Београду у класи професора Станка Шепића 1988, где је и магистрирала на тему *Трубадур – Верди*. Током студија остварује бројне концертне наступе са хоровима „Абрашевић“ и „Београдски мадригалисти“ (као асистент Петру Јосифоском и Душану Миладиновићу). У Опери НП Београд делује од 1988. као асистент диригента, уметнички руководилац Хора и диригент Опере. Од 1995. диригент је Опере и Балета Српског народног позоришта, где остварује пун професионални напредак. Са ансамблом Опере СНП-а наступала је на БЕМУС-у и на Интернационалном оперском фестивалу у Мишколцу (Мађарска). Дириговала је симфонијским оркестрима Београдске филхармоније, РТС-а, Мадленијанума, Академије уметности и оркестром *Camerata Academica* из Новог Сада. Носилац је награде на *Такмичењу младих умјетника Југославије* 1986, награде Универзитета уметности у Београду и три Годишње награде СНП-а за изузетна уметничка остварења. Члан је Удружења музичких уметника Србије. Премијером опере *Љубавни највиши* реализовала је докторски уметнички пројекат у класи проф. Даринке Матић Маровић. Редовни је професор на Академији уметности у Новом Саду.

Реч диригента

Дело неуобичајене форме, са сменама солистичких сцена и хорских интермеца...

Богата и разноврсна оркестрација камерних и групних сцена...

Несвакидашња улога хора која се креће од најављивања до активног учешћа у радњи...

Музички слојевито дати ликови са свим одликама карактера...

Минуциозан рад на динамици сваког појединачног учесника...

Независне линије дисциплиновано сложене у заједнички звук...

Духовит либрето музички разрађен до најситнијег детаља...

Трагање које сваким даном отвара нови простор... Бескрајно истраживање...

Радост након сваког учињеног корака... Прегнуће и нова радост...

Привилегија која се диригенту ретко пружа.

Ивана Драгутиновић Маричић

оперски редитељ

Дипломирала на Одсеку оперске режије на Академији уметности БК, у класи проф. Младена Сабљића и проф. Гордана Драговића. Од 1998. године ради као асистент редитеља у НП Београд и у Мадленијануму, а од децембра 2003. ради као редитељ Опере НП Београд. Режије: *Трубадур* и *Травијата* Верди (делимично обновљена режија Б. Поповића), *Сесџира Анђелика* Пучини, *Хасанајница* Р. Камбасковић, *Чаробна фрула* и *Фиарова женидба – варијација* Моцарт и *Тајни брак* Чимароза (заједно са редитељем Р. Златаном Дорићем). Режија: *Сведок ејохе*, поводом прославе 100 година постојања новинске куће „Политика“ (2004); Обнове: *Дон Карлос* Верди (режија М. Сабљић), *Севиљски берберин* Росини (режија Б. Поповић); адаптација: *Саломе* Р. Штрауса (режија Бруно Климек, Немачка). Остала гостовања: у Португалији (*Дон Ђовани* Моцарт, летњи фестивал у Силвешу, 2009), у Бугарској (пренела режију Дејана Миладиновића, опера *Ајџила* Верди, фестивал у Варни, 2017), чиме је започела успешна сарадња Варнске Опере и Опере НП из Београда. Члан је уметничког руководства Оперског студија НП „Борислав Поповић“, где се заједно са супругом, глумцем Андрејом Маричићем, успешно бави педагошким радом. Представник је НП Београд на међународним конференцијама асоцијације Опера Европа и Балканске оперске мреже.

Реч редитеља

После првог читања либрета у стиховима, заљубила сам се у ово дело, а сада, после одслушаног дѐла оркестарске пробе, схватам да сам „заљубљена до ушију“ и колика је, уствари, одговорност на свима нама да пренесемо наше импресије на публику, при њиховом првом слушању и гледању. Рад са ансамблом СНП-а је фантастично искуство. Овде се озбиљно ради, предано и посвећено. Издвојила бих феноменалну сарадњу са диригентом Жељком Милановић и са глумцем и стручњаком за сценски покрет Ивицом Клеменцом, као и са сценографом Владимиром Савићем и костимографом Сенком Раносављевић, који су оживљавали и у стварност претварали скице Владане Ликар Смиљанић. Надам се да ће ова представа имати дуг век, јер бриљантан музички језик композитора Дејана Деспића и бескрајно духовити стихови Весне Миладиновић, склопљени у целину, то заиста заслужују. Ову режију посвећујем поштованом колеги и пријатељу, редитељу Дејану Миладиновићу.

Из либрета

Сћани на бундеву и видиш цео свећ.

У једно богато банатско село стиже нов учитељ, а у кочијама га довозе Пера Тоцилов, кочијаш и Нића, сеоски пандур. *Скупило се, бојме, и сћаро и младо / учишћеља новој дочекују радо.* Мештани су побожни и сложни, имају два попа, Ћиру и Спиру који се одлично слажу. Њихове две ћерке, Меланија и Јула, добре су другарице и лепо су васпитане. Ову сеоску идилу повремено наруше попадије, Перса и Сида, својим заједљивим примедбама на рачун оне друге, али не даље од тога која је бољи ручак спремила, или која је у „виртшафту“ завела бољи ред. Долазак учитеља Пера, нежење и добре прилике, разбуктаће завист међу попадијама. Поп Спира и попадија Сида имали су ту част да први угосте учитеља, али су им у госте „случајно“ дошли и сви Ћирини. Тако важан ручак није могао проћи ни без сеоске оговаруше Габријеле. Обе попадије су хвалиле своје ћерке не би ли придобиле учитељеве симпатије. После обилног ручка код Спириних, одмах је уследио позив на ужину код Ћириних. *На јаузну конџира-наџад следи, / Меланију уча мило ѿледи.* Меланија је знала око њега да се умиљато понаша; свира на клавиру, пева, у читању проводи дане. Сида је због тога била веома љубоморна, јер њена Јула није тако вешта. Али, Јула није марила за учитеља. Избила је свађа између Персе и Сиде, а Габријела је пожурила да обавести цело село о догађајима.

Јулино срце припада Шаци, сеоском брици. Виђали су се преко плота, свако вече је пролазио њеним сокаком и свирао јој под прозором *Песмом ноћас Ђоручујем Јуци: / Мој ћеш прсиен носити на руци!* Сида није могла да се помири што су Ћирини „шчепали учу у своје канџе“ па су се односи међу попадијама заострили. Огорчене попадије су свашта испричале мужевима. Они су се састали да разговарају па је на крају дошло до туче. Габријела већ по селу разноси вести и то *овер сорше, окршај је усред ѿорше*. Поп Спира је гађао попа Ћиру требником, избивши му зуб. Ћира није злопамтило, али је Перса желела освету па га је натерала да зуб сачува као доказ да је жртва и да Спиру тужи код владике. Удешено је са Пером Тоциловим да оба попа за Темишвар путују кочијама брзим као „ајзлибан“, па су стали да преноће код попа Олује. Наклоњенији Спири, поп Олуја му је помогао да замени зуб тако што је опио Ћиру па су уместо правог, у смотуљак ставили велики коњски зуб. Када се Ћира пробудио, онако мамуран, није приметио ништа чудно. Пред владиком темишварског је самоуверено изашао и показао „корпус деликти“, што је изазвало општи смех. Владика је достојанствено прекинуо шалу па је оба попа, мирећи их и благосиљајући, испратио. По повратку кући, попови доносе вести. Перса је љута јер јој вести нису по вољи, док се Сида радује. Убрзо и просци стижу у поповске куће да траже благослов. *Срећном крају прича је све ближе, у две свадбе цело село стиже!* Пера је оженио Меланију, Шаца је оженио Јулу, попови један другом праштају тучу, попадије се мире и два свадбена веселја се спајају.

Данијела Јовановић, Бранислав Цвијић и део Хора

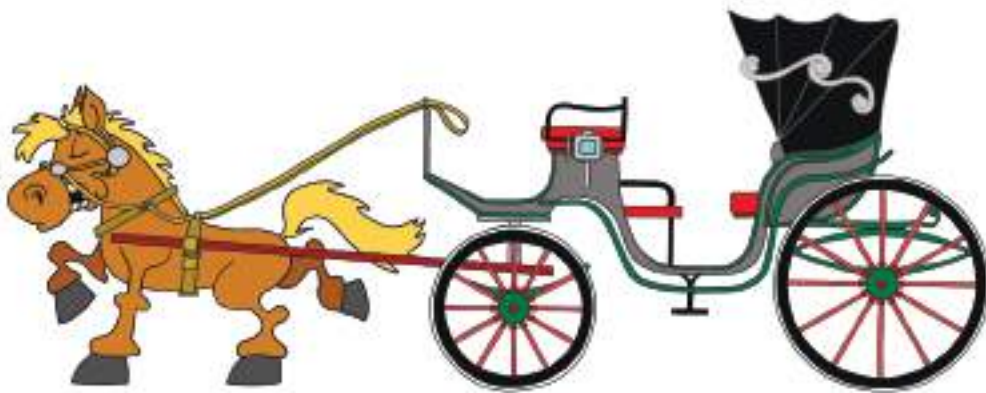
Владана Ликар Смиљанић

научник, ликовни уметник

Рођена у Београду 1943. Доктор је електротехничких наука. Након што је дипломирала на Електротехничком факултету у Београду, запослила се у истој установи, где је радила до пензије као професор. Објавила је стручно-научне радове, али је у најширој домаћој јавности посебно позната од 1968, као илустратор за децу у листовима „Политикин забавник“ и „Мали забавник“. Илустратор је и бројних издања (око четрдесетак), међу којима су свакако најпознатије *Ризница ђесама за децу* Змај Јове Јовановића (1973) и Доситејеве *Најлепше басне за децу* (1979).

„Крајем априла 2016, Дејан Миладиновић ме је позвао телефоном и питао да ли хоћу да радим сценографију за оперу *Пољ Ђира и њој Сџира*. Пристала сам, иако са великом тремом, јер то никад нисам радила. Ипак, све се одвијало како треба, одлично смо се разумели па ни инспирације није недостајало. А, сарађивали смо само преко интернета и телефона. Повластица комуникације са породицом Миладиновић јесте пријатељство које је учврстила заједничка љубав према стваралаштву.“

Владана Ликар Смиљанић

Владимир Савић, сценограф

Рођен у Новом Саду 1988. Основне студије завршио на Факултету техничких наука у Новом Саду, департман за Архитектуру и урбанизам. Мастер студије из области Сценског дизајна и архитектуре завршио на истом факултету. Тренутно је студент докторских студија Сценског дизајна у Новом Саду. Урадио је сценографију за представе СНП-а: *Шине или Бој нас погледао* М. Марковић, *Декамерон* А. Ђорђевић (у тиму са И. Рончевић), *Хамлеј* В. Шекспир (асистент сценографа Ж. Пишкорићу), *Форџинбрас се најио* Ј. Гловацки (у тиму са Ж. Пишкорићем).

Сенка Раносављевић, костимограф

Рођена је у Вировитици 1986. Завршила СШ за дизајн „Богдан Шупут“ у Новом Саду, Одсек дизајн текстила. Дипломирала на Факултету примењених уметности 2010. у Београду на Одсеку костиматеље сценски костим у класи проф. Љиљане Петровић. Креирала је костиме за представе СНП-а: балет *Ко је најмоћнији на свећу!?* Б. Мартину, оперу за децу *Чаробна фрула* В. А. Моцарт, драме *Пожар* М. Кнежевић/М. Миљковић и *Три лица самоће* Ж. Јовановић.

Иван Клеменц, сарадник за сценски покрет

Рођен у Новом Саду. Дипломирао глуму на Факултету драмских уметности у Београду у класи проф. Огњенке Милићевић. У протеклих 40 година рада бавио се позоришном, филмском и телевизијском уметношћу из разних углова. Пантомиму је изводио на свим важнијим сценама у Југославији и у десетак земаља Европе. Више пута је награђиван. Светска организација пантомимичара му је доделила Специјалну награду за изванредан допринос пантомими (2017). У позоришту, сем глумом, бавио се режијом и био је сарадник за сценски покрет (370 премијера). Редовни је професор на Академији уметности у Новом Саду, где предаје сценски покрет, мачевање и комедију дел арте. У СНП-у: сарађивао са редитељима (С. Унковски, Г. Каменаровић, В. Солдатовић) и први пут режирао оперу *Севиљски берберин* Росини (2012), која је на актуелном репертоару.

**Марина Павловић Бараћ, Лаура Павловић,
Саша Петровић и Бранислав Цвијић**

**Горан Крнета, Бранислав Станков,
Вишња Попов и Верица Пејић**

О делу „Поп Ђира и поп Спира“

Засновано је на анејдоији (за коју се верује да му је лично исјричао његов ујак Јован Ђорђевић, први ујравник Срјској народној јозоришћии) о свађи јојадција и шучи јојова збој зеши. Павле Поповић

120 година од објављивања романа *Поп Ђира и јој Сјира* као целовите књиге (Ср. Карловци, 1898), иако је Сремац периодично почео објављивати делове романа четири године раније.

Дарија Олајош Чизмић и део Хора

Горан Крнета,
Саша Петровић и
Милош Милојевић

Небојша Бабић, Жељко Р. Андрић,
Саша Штулић и део Хора

Стеван Сремац, књижевник, академик (Сента, 11. XI 1855 – Сокобања, 12. VIII 1906)

Детињство провео у родном месту, где је завршио основно школовање. Рано је остао без родитеља, па је бригу о њему и још двојици браће преузео ујак Јован Ђорђевић, први управник СНП-а. Под његовим утицајем, али и гимназијских професора, почео је да изучава историју и књижевност и определио се за студије историје на Великој школи у Београду. Један је од најзначајнијих и најчитанијих српских реалистичких писаца. За књижевни рад одликован Орденом Св. Саве, Таковским крстом, а 1906. примљен је за члана Академије наука. Био је љубитељ позоришта тако да је целог живота био пасионирани позоришни гледалац, а и помагао је позориште. За ту љубав, на дан Сремчеве сахране, одужио му се Бранислав Нушић говором са балкона Народног позоришта.

**Бранислав Станков,
Никола Баста и део Хора**

Весна Аћимовић и
Памела Киш Игњатов

Из речника мање познатих речи

ајзлибан – железница
вирџишафџи – домаћинство, газдинство
зер – врло, веома
ирошки – разметљивац, лола, кицош
јаузн – ужина (поподневна)
клајдершиџок – вешалица за одело
клирик – богослов
лерер – учитељ
нахиџмузика – ноћна музика, серенада
обрсиџи – павлака
џизма – мржња, пакост, злоба
џохирен – поховано месо (пилеће)
џоифјерихџи – вариво
хенер – врста чорбе
хусар – коњаник
чешњејџи – благородан, поштован
шмајхлер – ласкавац, удварач
шнуфџикла – марамица, џепни рубац

Сремчева дела у СНП-у:

Пој Ђира и *Џој Сџира* (1949 - режија Ј. Виловац; 1965 – режија Д. Мијач и 1966. обнова; 1978 - режија и избор музике Д. Миладиновић; 1997 – режија М. Караџић), *Зона Замфирова*, *Ивкова слава*, *Пуџујуђе друштво*.

Кинематографска остварења *Пој Ђира* и *Џој Сџира*: 1957, режија С. Јовановић; 1972, режија Ј. Коњовић; 1982, ТВ серијал, сценарио и режија С. Јовановић.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

НОВИ САД

Позоришни трг 1, 21000 Нови Сад
Телефон: 021/ 6621 411 (централа)

За издавача / ЗОРАН ЂЕРИЋ, управник
Уј Опера / АЛЕКСАНДАР СТАНКОВ, директор

Уредник / ИВАНА ИЛИЋ КИШ
Фотографије / СРЂАН ДОРОШКИ
Обликовање / РАДУЛЕ БОШКОВИЋ
Технички уредник / СОЊА ВИДАКОВИЋ САВИЋ
Компјутерски слог / ЉИЉАНА БИЛБИЈА

Штампа / ПЕРИНС ИНЖЕЊЕРИНГ, Нови Сад
Тираж 800

157. сезона 2017/2018.

www.snp.org.rs